Oponentský posudek na doktorskou disertační práci ing. V.Trejbala
„Vztahy Ruska a zemí visegrádské čtyřky – komparativní případová studie“

Předložený rukopis doktorské disertační práce ing. V. Trejbala pojednává o velmi závažné a aktuální a náročné problematice, jakou je vztah Ruska k okolním zemím, konkrétně těch z oblasti střední Evropy, které se sdružují v rámci kooperativní struktury označované akronymem V4. Téma je závažné jak po stránce samotné reality, tak i s tím adekvátní náročnosti v oblasti vědeckého výzkumu. Oceňuji tuto skutečnost v souvislosti s tím, že zkoumat aktuální problematiku, kterou lze úspěšně identifikovat a klasifikovat jen zčásti, vyžaduje náležitou schopnost dospět k vědeckým poznatkům v situaci, kdy tato aktuální problematika představuje neukončený proces, do něhož může vstoupit celá řada proměnných, jejichž dopad lze predikovat s určitou zdrženlivostí, což by mělo být vlastní akademickému přístupu.

K práci ing. Trejbala jsem měl možnost vyjádřit se tímto způsobem již celkem dvakrát a poměrně detailně v rámci procesu tzv. malé obhajoby, kde jsem v původních variantách rukopisu konstatoval řadu deficitů povahy koncepční, metodologické, obsahové i formální a které byly spolu s připomínkami dalších oponentů výzvou k dalšímu zkvalitnění rukopisu disertační práce. Konkrétně se jednalo o tyto hlavní připomínky:

►Jasněji vymezit období, které je předmětem doktorandova zájmu. Co rozumí aktuálním obdobím – jak daleko zpět – od ruské reanexe Krymu – aby to nebylo třeba dohledávat až v práci.

► Potřeba většího přiblížení historické podmíněnosti vzájemných vztahů Ruska k uvedeným zemím a diferencovat v čem se jedná o sdílenou zkušenost a kde jsou specifika vzájemných vztahů a tudíž i rozdílná tradice těchto vztahů.

► V práci jsem též za nedostatek považoval absenci významu *geopolitické dimenze mezinárodních vztahů* včetně využití příslušné literatury.

►Dále jsem požadoval jasnější vymezení, jaký druh či rovina vztahů je předmětem autorova zkoumání a kdy výtky mé výtky směřovaly k tomu, že namísto hlubší analýzy politických vztahů je pozornost věnována v rámci oboru, v němž doktorand obhajuje (Mezinárodní politické vztahy) více analýze – zde spíše přesněji řečeno přehledu – vzájemných ekonomických aktivit.

►Předmětem mé kritiky byla rovněž absence analýzy vztahů na politické úrovni v podobě smluvního vyjádření, konkrétně v období 90. let 20. století, kdy jsme byli svědky nejen formování nové podoby vztahů jednotlivých států V4 k Rusku a naopak, ale i svědkem

formování nové podoby vzájemných vztahů členů V4 mezi sebou a hledání jejich společné zahraniční orientace.

► Zásadní připomínka se týkala i metodologické dimenze práce, kde problémem bylo autorovo deklarování komparativního přístupu (a to i v názvu práce), avšak zcela absentovala identifikace komparativní metody včetně toho, že pro komparaci je třeba nastavit parametry komparace. I když prací komparativní přístupy probleskovaly, přece se jednalo více o paralelní bilaterální zpracování problematiky.

► Po stránce metodické a formální se mé výhrady vztahovaly k nestandardním způsobům citace a uvádění zdrojů.

Uvedené připomínky byly as autorem též podrobně rozebrány a blíže osvětleny v rámci bilaterální roviny konzultace.

Ve vztahu k této již třetí a definitivní varianty autorova rukopisu disertační práce mohu konstatovat, že disertant se náležitě snažil podstatné připomínky zapracovat – a sladit i s připomínkami a přístupy ostatních oponentů – a na základě toho mohu konstatovat, že práce doznala náležitého kvalitativního posunu.

Nicméně i tato podoba rukopisu mne vede k určitým připomínkám, z nichž některé mohou být i námětem pro následnou akademickou diskusi, protože se jedná o problematiku, která je předmětem vyhrocených polemik vztahujících se zejména k bezpečnostní dimenzi mezinárodních vztahů v oblasti střední Evropy.

V úvodu připomínek předsazuji absenci autorova zhodnocení zdrojů, z nichž v rámci této práce vycházel. Věnuje se sice dosažené úrovni poznání a zpracování problematiky ve vztahu k pracím a názorům relevantních autorů, ale chybí evaluace jednotlivých druhů zdrojů.

Pokud jde o koncepční a metodologický aspekt zpracování v úvodu bylo možno v rámci agendy mezinárodních vztahů zvýraznit a předsadit, o jaký typ vztahů a mezi jakým typem aktérů se jedná: velký stát a soubor malých (menších) států, operujících v mezinárodním prostředí ve vztahu k Rusku jako velkému státu

a) na rovině historických zkušeností a tradic
b) na bázi kooperativní struktury, jejíž význam násobí skutečnost, že státy V4 jsou zároveň „přikryty“ bezpečnostními, politickými a ekonomickými vazbami v rámci EU a NATO a že tak vztahy zemí V4 jsou tím chtě nechtě podmíněny, kdy se tak pozice a potence všech zúčastněných aktérů dynamicky proměňovaly (včetně sestupu a opětného mocenského vzestupu Ruska).

V souvislosti s výše uvedeným by pak také bylo na místě blíže rozebrat problematiku vzájemné koheze států V4 ve vztahu k Rusku, konkrétně v souvislosti s řadou výzev a problémů současnosti (reakce na ukrajinskou krizi, migrační krizi, relace NATO-Rusko).

A nepovedou současné problémy s hledáním nové identity EU včetně počtu členů a jejich vlastního prostoru pro zahraniční politiku a vnější ekonomické vztahy ze strany Ruska ke snahám o zvýšení intenzity vztahů s některými uvedenými státy?

Celkově a i vzhledem k prokázané odborné schopnosti autora považuji předloženou disertaci za práci, která splňuje nároky kladené na kvalitu doktorské disertační práce a proto ji **doporučuji k obhajobě**.

Praha, srpen 2016

prof. PhDr. Zdeněk Veselý, CSc.
SMS JM